

СЕНКАН НА УРОКАХ ІСТОРІЇ

Хавбе І. О., Криворізька ЗОШ № 67 Криворізької міської ради Дніпропетровської обл.

Сенкан використовують у своїй практиці викладачі різних навчальних предметів, адже це надзвичайно цікавий методичний прийом, який дозволяє активізувати творчу діяльність учнів різного рівня знань. Умінням створювати сенкан учень виявляє рівень розуміння теми, знання матеріалу, вміння виділяти головне та застосовувати здобуті знання для вирішення нового завдання.

Жанр сенкан у літературі — це мала віршована форма для фіксації емоційних оцінок та опису миттєвих вражень, відчуттів, асоціацій; невеликий за обсягом літературний твір, що характеризує тему чи предмет та утворений з п'яти рядків за певним планом. Сенкан у дидактиці — це ефективний метод розвитку образності мовлення, який дозволяє швидко отримати результат; метод оцінювання понятійного і словникового запасу; прийом технології критичного мислення на етапі рефлексії; метод інтегральної освітньої технології; інструмент для синтезу й узагальнення інформації.

Дидактичний сенкан — це п'ятирядковий неримований вірш, утворений з одинадцяти слів. Дидактичний сенкан створюють за вже добре відомою схемою. Перший рядок — тема, один іменник або займенник, який позначає об'єкт обговорення. Другий рядок — два прикметники або дієприкметники, що описують і характеризують тему. Третій — три дієслова про характерні дії об'єкта. У четвертому рядку маємо цілу фразу з чотирьох слів, за допомогою якої висловлюємо особисте враження, розуміння теми (іноді вдалим є використання цитати з тексту, прислів'я). П'ятий рядок — це одне слово-резюме (звичай іменник), синонім до теми, що являє собою підсумок і висловлює сутність об'єкта. Але чітко дотримувати правил написання сенкану необов'язково. Наприклад, для покращення тексту в четвертому рядку можна використовувати три або п'ять слів, а в п'ятому рядку — два слова. Прийменники, сполучники, частки можна використовувати додатково. Написання сенкану є формою вільної творчості, що вимагає від автора

(учня) уміння знаходити в інформаційному матеріалі найбільш суттєві елементи, робити висновки й коротко їх формулювати.

Приклад сенкану на уроці всесвітньої історії

1. Тетчеризм.
2. Необхідний, виправданий.
3. Стимулює, підтримує, обмежує.
4. Британський варіант монетаризму та політики.
5. Курс.

Цікавим є те, що завдяки значній популярності сенкану та простоті роботи з цією формою останнім часом усе частіше звертаються і до такого різновиду дидактичного сенкану, як діамант (подвійний сенкан). Цей прийом варто використовувати для характеристики чи порівняння двох протилежних понять.

Діамант (diamond) — це вірш із семи рядків, перший і останній з яких — протилежні поняття. Складають його за такою схемою:

1. Перше поняття — один іменник.
2. Опис першого поняття — два прикметники.
3. Дії першого поняття — три дієслова (прислівники, дієприслівники).
4. Фраза з чотирьох слів, що пов'язує два поняття сенкану, пояснює їх взаємозв'язок.
5. Дії другого поняття — три дієслова (прислівники, дієприслівники).
6. Опис другого поняття — два прикметники.
7. Друге поняття сенкану — один іменник (антипод першому поняттю).

Існують такі **організаційні форми роботи із сенканом**.

1. *Індивідуальна форма* (виконання домашнього завдання; на практичному занятті).
2. *Групова*:
 - конкурс творців сенкану за певною темою;

- аналіз неповного сенкану для визначення відсутньої частини.

3. Виконання контрольного завдання:

- визначення теми неповного сенкану;
- написання міні-твору або складання короткої розповіді за готовим сенканом;
- корекція й удосконалення запропонованого сенкану.

Перш ніж застосувати методику сенкану, необхідно пояснити, як скласти такі вірші. Далі продемонструвати це на прикладах. Потім запропонувати учням скласти сенкан самостійно.

Складаючи сенкан, учень реалізує власні інтелектуальні й творчі здібності, а також засвідчує ступінь володіння навчальним матеріалом з пропонуваної теми. До того ж це є показником того, що учень не лише знає зміст матеріалу теми, а й уміє виділяти найбільш характерні особливості історичного факту, події чи явища і застосовувати отримані знання для вирішення нового завдання.

Організуючи на уроці роботу зі складанням сенкану, вчителю варто керуватися ще й такими **рекомендаціями**:

1. Нагадати учням, як пишуть сенкан, навести приклад.
2. Поділити клас на групи і запропонувати написати сенкан. На виконання завдання слід відвести 5–7 хвилин. Успіх групи має залежати від кожного учня.
3. Презентація сенкану. Кожна група демонструє свій сенкан, після чого можливе спільне обговорення і взаємооцінка. Це дає учням можливість точно і коротко розкрити зміст питання, що розглядають, і висловити особисту точку зору.

Дослідники звертають увагу на використання сенкану як особливої форми творчого завдання. Переваги зрозумілі: алгоритмічність, доступність різним віковим категоріям, нівелювання тривожності (сумнівів у власних силах) [1, С. 144].

Якщо ж говорити про сенкан на уроках історії, то, безсумнівно, він не лише допомагає організувати діалог, а й дозволяє відпрацьовувати навички аналізу тексту, сприяє

індивідуалізації навчання, забезпечує мовленнєвий розвиток учнів. У сенкані однаково важливими є зміст і форма, саме тому він дає прекрасну можливість продемонструвати свої знання та творчі здібності.

Сенкан подобається учням, адже він дає можливість висловити свою думку, відчути себе творцем, передати власне бачення й розуміння історичних явищ. Такі вірші зазвичай емоційні, адже йдеться про особисте сприйняття історії, учні реалізують свої інтелектуальні й творчі здібності.

Створюючи сенкан, можна використовувати історичні тексти та документи, цитувати їх, що сприяє більш глибокому розумінню історії. Структура сенкану водночас є схемою навчальної діяльності. Вивчення матеріалу і його повторення відбувається під час виконання завдання.

Таким чином, практичний досвід роботи викладача-історика дає можливість стверджувати: сенкан як складова інноваційного навчання є дієвим засобом активізації пізнавальної та творчої діяльності учнів, способом залучення їх до нового прочитання програмового матеріалу. Саме ця форма роботи сприяє партнерству в спілкуванні між учителем та учнем, визнає право дитини на власну думку, що, у свою чергу, сприяє в подальшому успішній адаптації молодій людині у житті. Застосування сучасних технологій в освіті створює сприятливі умови для формування особистості учня й відповідає вимогам сучасного суспільства.

Бібліографія

1. Афанасьєва Т. М. Синквейн как форма творческого задания в индивидуальной и групповой работе педагога-психолога. — М., 2007. — 247 с.
2. Дзямлич Н. І. Сенкан у системі інноваційного навчання // Педагогічний пошук. — 2010. — № 4. — С. 64–66.
3. Козлова О. Г. Синквейн, что это такое? // Биология в школе. — 2000. — № 5. — С. 37.
4. Луцевська О. Від японського хайку — до американського стансу. — К. : Знання України, 2006. — 238 с.